

Locuint'a Redactorului

si
 Cancelari'a Redactiunii
 e in
 Straz'a tragatorului [L6-
 vésztele], Nr. 6.

Scrisorile nefrancate nu se voru
 primi decat' numai de la corespun-
 dentiali regulari ai „Federatiunii.”
 Articlii tramisi si nepublicati se
 voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Pretulu d' Prenumeratiune :

Pre trei lune . . . 3 fl. v. a
 Pre sase lune . . . 6 „ „
 Pre anulu intregu . 12 „ „

Pentru Roman'a :

pre a. intregu 30 Fr. = 30 Lei v.
 „ 6 lune 16 „ = 16 „ „
 „ 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru Insertiuni :

10 or. de linia, si 30 or. tacs'a tin-
 brale pentru desce-care publica-
 tiune separat. In loculu deschis-
 20 or. de linia.

Unu esemplarin costa 10 cr.

Reflessiunile la articulu Dlui Ios. Hossu se
 voru incepe in Nr. viitoriu.

Pest'a, 28. ian.
 8 febr. 1872.

Dezbaterile in sectiunile camerei Ungariei, a
 sup'a proiectului de lege pentru modificarea legi-
 loru electorali d'n 1848, atatu ung. catu si trans-
 silv. se continua inca ; numai sect. II. a finitu
 lucrarea respingundu proiectulu ; celledalte sec-
 tiuni voru fini pote in cursulu acestei septemane
 si astfelu siedintiele publice cu anevoe se voru
 reincepe pana in sept. viit.

Cestiunea Croatiei s'a incurcatu forte, si s'a
 incurcatu prin ueltilire ministeriului ung. Lumin'a
 incepe a se face si tendint'a ministeriului ung.
 esse ca cuiulu d'in sacu. Acest'a s'a potutu pre-
 vedé d'in mistificatiunile diurnieloru officiose, cari
 asta di desmintiau ceea ce dissesse eri, renegan-
 du se de trei, ba si mai de multe ori innainte de
 a cantá cocosiulu. Manoperele lui Lónyay au fostu
 inscenate cu multa istetfma, dar', precum se vede,
 cu pucinu successu. Dsa credea ca au cascigatu
 joculu indemnandu pre incarnatulu unionistu Mi-
 h a i l o v i c i u , ca se faca oppositiune si se
 treca in castrele partitei nationali, promitendu-
 i pentru acestu perfidu servitiu demnitatea de Banu
 allu Croatiei. Dar' actiunea de statu atatu de im-
 portante, cum este impacatiunea cu Croatia nu
 se face atatu de lesne si D. Lónyay, cu tota
 rutin'a sa in affaceri, au remasu asta data in
 sfarla si trebuie se guste binisioru d'in ap'a cea
 sarata ce i-au pregatitu antecessorulu si fostulu
 seu collegu Andrassf Staruinti'a Dlui Lónyay, d'a
 invese in forme blande ruptur'a negociatiuniloru
 si d'a cercá puntea cea de aur a ulterioreloru
 transactiuni, inca se pote splicá usioru. — Post
 equitem sedet atra cura. — D Lónyay nu la-
 sa d'in mana firulu cu care spera a intramá
 noue negociatiuni cu partit'a nat. croata. —
 Asié diuariulu „P. N.” affirmá in díllele tr. ca
 D. Lónyay, in consiliulu ministeriale ar' fi primitu
 punctulu de vedere allu Croatiloru, dar' ca consi-
 liulu ministeriale i s'ar fi oppusu. Prin acést'a odiu-
 lu se va detorná a sup'a impersonalelu collegiu
 ministeriale, precandu D. Lónyay, ca aperiatoriu
 allu Croatiloru sustiene relatiunile personali cu
 d'insii. Joculu cellu vechiu d'in fabul'a cunoscuta,
 candu bietulu tierranu, saturatu cu promisiuni de
 cátra unu D. canonicu, care la remonstratiunile
 tierranului, — dupa ce se planse ca a perditu
 caus'a, respunse „Eu facui totu ce potui, Capitulu-
 lu inse fiindu contrariu au decisu altmintrea. —
 „Acum vediu, observá tierranulu, ca Dta, dle Ca-
 nonicu, esci omu de treaba, dar' capitulu este
 misiellu !“ Deslegarea cestiunii croatice s'a amana-
 tu pana la intrunirea dietei croatice, atunci ne-
 gatiunile se voru incepe de nou, éra daca impa-
 catiunea, nu ar' succede neci atunci, guvernulu
 ung. meditedia de acum la mesure violene, imitadnu
 pre socii, maestrii loru in politica, pre nemtii vien-
 nei ; adeca d'a furisá pre deputatii Croati in die-
 t'a Ungariei prin alegeri directe. Diuariulu guver-
 namentale „P. Napló“ face revelatiuni in asta
 privintia si díce, ca acesta idea se pote realisá
 mai alesu in comitatele Slavoniei si ca prin ur-
 mare s'ar poté da astfelu cestiunii croatice des-
 voltarea prin care controversese, ca celle de acum,
 ar' deveni imposibile pentru viitoriu. Adeca, Lo-
 nyay inca, totu ca Andrassf, urmedia dupa perfid-
 a procedura „ovesulu si biciulu.“ Cum o va
 scote la calle ? védia ellu.

Ce se lucrédia in Cislaitani'a ? Era se díce,
 a sieptea ora, ca subcomitetulu va face, inca in
 asta sept'emana, reportulu la comisiunea de con-
 stitutiune. Totodata se anuncia, ca legea de urgen-
 tia se va presentá, dora, in sept. acést'a, una scire
 acést'a, care se reinnoce de câte ori se ingramades-
 cu nevoile ministeriului auerspergiahu. Asemen'a
 se incunoscintedia prin foile officiose, ca legea in
 contr'a abuseriloru ce comitu preotii de pre amvonu
 nu se va propune in sesiunea acést'a. Va se dí-
 ca, ministeriulu nu are coragiulu d'a se invrasbi
 si cu clericali. D'in contr'a, centralistiloru li se

face ore care mangaiare, ce cumpenesce nefavora-
 bile: anunciári, adeca mai multi mari propieta-
 ri d'in Boemia se decoredia cu demnitate de con-
 siliari intimi de statu, pentru a li stimulé patrio-
 tismulu centralisticu.

D'in Francia inregistrámu numai sciri relle.
 Propunerea pentru mutarca guvernulu la Paris fu
 respinsa, dar' abié cu majoritate de câte-va voturi,
 (56) ceea ce va interritá pre Parisiani si au ca-
 siunatu si pana acum demisiunarea ministriului
 Prier, care sustienuse propunerea facuta de dep.
 Duchatel. Prin votulu adunarii nationali, Versalia
 este moralmente condamnata, ca-ci decapitalisarea
 Parisiloru se poteá justificá numai prin majoritate
 preacumpentoria. Cealalta gresiela a camerei este
 impoternicirea ce se dede guvernulu d'a retrage
 tractatele commerciali, ceea ce in urma numai
 comericiului francescu va aduce stricatiune.

Guvernulu prussianescu a dec'su a se intro-
 duce sistemulu militariu prussianescu in Alsati'a
 si Lotaringi'a. — Avemu se observámu, ca sub-
 scriptiunea nationala pentru platirea celloru 3 1/2
 miliarde, ce mai are Francia de a plati Prussiei,
 s'a facutu la initiativ'a matroneloru d'in aceste
 provincie desmembrate de cátra Francia si incor-
 porate Tiaratului nemtescu.

Parlamentulu Angliei s'a deschis ; cuventulu
 de tronu accentuedia relatiunile amice cu poterile
 straine si esprime speranti'a d'a se complaná si
 neplacut'a differentia cu staturile unite alle Ameri-
 cei, escata d'in caus'a pirateriei corabiei „Ala-
 bam'a.“

Cestiunea „Alabama.“

Sunt noue anni de dílle, de candu acésta cestiune pre-
 ocupa tote spiretele d'in Angli'a si statele unite americane ;
 deci credemu a face unu servitiu onor. nostri cetitori, dandu
 ore-cari escluciri in privint'a acestei cestiuni importante
 pentru pacea si bun'a intelegere intre cele mai puternice
 state marine, intelegemu Angli'a si Americ'a de nordu.
 „Alabama“ s'a numitu pre tempulu resbelulu civile ameri-
 canu una naia de pirati a stateloru confederate de sudu, in-
 armata in Angli'a, carea, sub conducerea capitanului Sem-
 mes, a causatu dauna enorma flotei comerciale si de res-
 belu a uniunii, pana candu in fine in caletori'a sa cátra
 Europ'a fu cufundata de una corvetta a uniunii inaintea
 portulu de la Cherbourg. Dupa terminarea resbelulu uni-
 nea americana pretinse de la Angli'a, cu privire la originea
 Alabamei, desdaunare pentru pirateri'a practi.ata de acésta
 naia. Acést'a e originea conflictulu anglu-americanu, care
 prin conventiunea d'in Vasingtonu aveá a se aplaná inca in
 unulu espiratu, dar', conformu acestei conventiuni, elu fu
 submissu unui arbitriu intrunitu in Geneva anumitu pentru
 scopulu acestu-a.

Aici plenepotentiatul Stateloru-Unite pretinse una des-
 daunare atatu de enorma (6 miliarde florini), incátu in
 tote diurile anglese resuná unu tipetu de consternatiune
 si resentiu. Si intru adeveru, Angli'a nu poteá fi pregatita
 la una asemenea conta esorbitanta. Si anumitu, pana candu
 differentia Alabama, inainte de subscrierea conven'itiunii d'in
 Vasingtonu, éra asié ditundu numai in aeru, nime nu cu-
 getá la asié cifre mari, ci celu multu la rebonificarea dau-
 neloru directe cauate de Alabama. Aceste d'in urma s'au
 computatu cam la 40 milioane florini, una suma acést'a, pre
 carea membrii parlamentulu anglésu, pre langa tota apleca-
 rea loru spre parsimonia, o solviau — de-si cu destulla
 parere de reu ; — dar' nime n'a cugetatu la mai multu.
 D'in memorandumu americanu inse se vede, ca Statele-Unite
 facu respundietoriu pre guvernulu anglésu si pentru dau-
 nele indirecte, si pretindu se se rebonifice si aceste. Cá
 daune indirecte americanii numescu spessele avute cu perse-
 cutarea piratiloru, perderea causata prin punerea marinei
 comerciale americane sub drapelulu anglésu, premiele ur-
 cate de assecurantiu si, in fine, chiaru si traganarea resbe-
 lulu ! In astu-feliu de pretensiuni esagerate opiniunea pu-
 blica d'in Angli'a nu pote vedé altu-ce decátu numai ini-
 micetia d'in partea americaniloru, si amaritiunea Angliei
 luá proportiuni si mai mari, candu in diuaristic'a america-
 na nu s'a redicatu neci una voce, carea se fi combatutu
 estravaganti'a pretensiuniloru Uniunii. In Americ'a acésta
 impregiurare e la totu casulu una complicitate patriotica a
 pressei si guvernulu candu e vorb'a de espiarea vre unei

nedreptáti comisse ontr'a fierei, carea probabilminte acolo
 trece de un'a d'intre cele mai nobile vertuti cetatiensesci,
 inse aiurea cu greu ar' poté contá la u.a sentintia atatu
 de favorabile.

Si intru adeveru daca asemenea pretensiuni, precum
 sunt cele americane, s'ar' luá in consideratiune seriosa, atun-
 ci in casu de resbelu intre doi vecini puternici neci unu
 statu neutralu nu ar' fi siguru de nimisire. Acum, daca ju-
 riu aproba cele 40 milioane, cá desdaunare directa, Ame-
 ric'a nu va fi neçi de cátu multiamita cu acestu verdictu,
 ér' daca recunosece in principiu pretensiunile referitorie la
 daunele indirecte si estu-modu va aprobá mai multu, atun-
 ci Angli'a va dechiará conventiunea d'in Vasingtonu de nul-
 la si nelegala, de-ora-ee cu greu va poté primi de la par-
 lamentu astu-feliu de sumé, cá si cari mai enorme abié lo-
 ar' poté pretinde unu resbelu nefericitu. Estu-modu conflictulu
 acestu-a, chiaru si daca s'ar' aplaná de asta data prin arbi-
 triu, pre venitoriu va contiené totu-si semburcele unei ini-
 micetie de morte intre cei doi rivali marinari. Acestu-a e
 adeveratulu secretu alu cestiunii Alabama.

Camer'a reprezentantiloru Ungariei.

Siedintia de la 5. fauru, 1872.

Presiedintele Paulu Somssich deschide siedintia la 10
 ore a. m. Guvernulu a fostu reprezentatu prin ministru
 Pauler.

Dupa verificarea procesulu verbalu alu siedintiei tre-
 cute, presiedintele anuncia mai multe petitiuni juridictiuna-
 rie, cari se trecu la comisiunea petitiunaria.

Cont. Albertu Apponyi presinta nunciulu camerei
 magnatiloru, dupa care acést'a a acceptatu, fára modifica-
 tiune, proiectele de legi despre construirea cátiloru ferate,
 despre regularea riulu Stacu, despre conventiunea inchia-
 iata cu statele unite americane, si proiectulu de resolutiune
 privitoriu la deputatiunea regnicolara pentru edificarea unui
 nou edificiu parlamentariu. Proiectele de legi se voru as-
 terne Majestáti Sale spre sanctiunare, éra cu privire la
 proiectulu de resolutiune se decide a se alege membrii ne-
 cessari (10) in siedintia prossima.

Dupa ace'a deputatii F. Deák, Fridericu Böm-
 ches si Iuliu Schwartz presinta mai multe petitiuni,
 cari se trecu la comisiunea petitiunaria, si cu acést'a sie-
 dintia se inchiaia la 10 1/2 ore a. m.

Societatea de actiuni a cátiloru ferate romane.

Propunerile consiliulu administrativu, acceptate in adunarea
 generale de la 26. ian. a societáti de actiuni a cátiloru fe-
 rate romane, suna in modulu urmatoriu : I. Consiliulu de
 inspectiune se impoternicesce pre bas'a legii princiarie ro-
 mane de la 5. ian., art. 1 pana la 19, a inchiaia una con-
 ventiune cu guvernulu princiaru, dar' totu una-data e in-
 sarcinatu a lucrá, dupa potintia, spre a se stator' precisu :
 1) cá proprietarii de obligatiuni a cátiloru ferate romane,
 cari in terminulu prefiptu prin cosiliulu de inspectiune nu
 voru intrá in societatea de actiuni, se voru desdauná numai
 in proportiune cu pretulu estimatu alu lucrárilor terminate
 pana acuma, precum si in proportiune cu materialulu esis-
 tinte, subtragundu-se pretensiunile referitorie la acestu-a ;
 2) cá escontentarea personeloru, cari posedu preten-
 siuni d'in construirea si esplotarea cátiloru ferate romane,
 neescontentate inca, va avé a urmá numai pre bas'a conven-
 tiuniloru inchiaiate cu vechii concessionari, si anumitu in
 casu de lipsa pretensiunile respective se voru poté stator'
 numai pre calle processuale prevediuta cum-va in aceste
 conventiuni ; 3) cá se lasa in liber'a voia a societáti a dá,
 pre contr'a propria, nu numai construirea, ci si esplotarea
 cátiloru sal' altoru societáti de cai ferate séu persone ; 4)
 cá se se esopere una intelegerea correspundietoria cu gu-
 vernulu princiaru in privint'a alegerii linieloru cátiloru fe-
 rate, ce au a se mai construí. II. Mai departe consiliulu de
 inspectiune se impoternicesce : 1) cá in unire cu unu comi-
 tetu alesu de adunarea generale si statatoriu d'in cinci mem-
 bri se faca in statute modificári cari aparu necesarie ;
 precum si 2) in contielegere cu comitetulu se procure
 banii necesari spre esecutarea acestei conventiuni pre callea
 unui imprumutu de prioritáti ; 3) asemenea se esopere una
 contielegere cu alta societate de cai ferate in privint'a
 transferárii construírii si esplotárii cálii ferate romane, la
 d'in contra inse se esecute si se conduca inusu-si construi-
 rea cálii ferate. Propunerea ultima contiene : „Consiliulu de
 inspectiune, in unire cu comitetulu, seimpoternicesce a inchia-

Economicu.

(Urmare)*

destulu de adecuat legiloru morale, amabilitatea lui de o inusfire rara, care nu o afli pre usioru la unu romanu, si care le-ar' poté oferí celu multu o portiuone de probitate — o slaba recompensa; — si daca admitu, in fine, ca Gurenii considera cunoscintia limbii romane, de care de bucura Dlu Villesz, destulu de suficienta spre a lu poté sustiené si de aci incole in postuliu seu — nu voui sè d'icu ca locuitorii comunei Gura-Riului nu ar' cunosece si partile slabe ale „Marii-Sale.“

D'in contra, — ei d'icu, ca „Dlu loru,“ pre langa inusfirele lui eminente, posiede si nesce gresiele mice, intre cari se paru a numerá in prim'a linia pradarea averii comunale, in care specialitate, Dlu Villesz — fie d'isu in onorea adevulu — desvolta o energia intr'adeveru geniala. — Nu ar' fi fara interesu a cunosece modalitatile prin cari Dlu Villesz a ajunsu a se poté sustiené pâna acú intr'o comuna curatu romanésca. Scopulu acestei scrieri inse nu este si nu pote fi a descrie tota atavitatea Dlui Villesz, care intrunesce tote facultatiele necesarie pentru depravarea completa a unei comune, atatu in cele materiale câtu si in partea morala.

Scopulu ei este a deschide Gureniloru ochii pâna ce nu e tardu si a dá espressione mirării, cum de nesce barbati, cari dau tonulu si cari inca nu au perdutu simtiu-lu nationalu, potu suferi presentia unui strainu, pre care singuri l'au declaratu de falsificatoriu de quitantie. Si intr'adeveru, considerandu confusiunea, ce s'a nascutu la un'a d'in cele d'in urma socotele anuale, la cari s'a ivitu unu defícutu forte insemnatu, si care in urma a trebuitu sè-lu platésca cassariulu nevinovatu, declararea de falsificatiune nu e unu ce pre cutezatu.

Dar' credu ca e destulu, — nu voui sè facu pre cronleariulu Marii Sale. Gurenii voru intielege daca voru voi, daca nu sè li fia de bine, si sè li traiesca si „Maria Sa.“

Bicsadu (Tier'a-Oasiului) 22. ian. 1872.

Dle Red. ! In Nr. 130 alu pretiuitulu diurnal „Federatiunea“ in art. edatu d'in Racsi'a, si subsemnatu de D. Alesandru Erdösiu, — subscribulu si stimatulu meu amicu Gregoriu Steti u fuseram provocati a ne dechiará in publicu si a documentá ce s'a facutu cu remastia de 63 fl. publicati si in „Familia“ ? Fiindu-cá stimatulu meu amicu se afla departatu d'in Tier'a-Oasiului, eu d'in partemi am onorea a respunde prin urmatoriele :

Contribuirile marinimose sunt tota de-a-un'a balsamu vindicatoriu pre ranele acelloru-a, cari voliandu a bé d'in riu cristalinu alu museloru, sunt lipsiti de mediloce, acésta idea insufletit in an. 1868. pre brav'a preotíme d'in Tier'a-Oasiului, candu conferi pentru realisarea balulu de Bicsadu, in favorulu studentiloru lipsiti de mediloce ; de acésta idea maretia palpitá si anim'a mea, candu me pusei in contielegere cu stimatulu meu amicu Gregoriu Steti, care a primitu, cu aseminea caldura si simtiemente, spre a realisá acestu scopu a onor. preotimi ; — si indata scrieremur invitatiuni in mai multe parti, fiindu tempulu forte scurtu.

D'in o parte a Tieri-Oasiului incassai eu ofertele marinimose, d'iu alta parte, eu suscrierea in frunte a Dlui protopopu Alesandru Erdösiu, de 10 fl., Gregoriu Steti.

Inse eu toti baniu incursi la mine, cu „Indicele“ subscriptioniloru d'impreuna i-am datu, inca inaintea balulu, stimatulu amicu Gregoriu Steti, fiindu ellu casariu, ba in tota caletoia mea prin Tier'a-Oasiului m'am feritu de ori si, ce espe facia cu mine, pre cont'a baniloru incursi, afara de 2 fl., dandu-i la unu carausiu, care a ostenitu in acestu scopu, despre ce am relatatu cassariulu immanuandu-i baniu incursi.

In ser'a balulu a incassatu baniu insu-si cassariulu, fiindu eu cuprinsu cu alte agende, si eu de acole incolo nici unu banu n'am manipulatu, nici nimevui n'am impartitu, nici la mine n'a remasu.

Am mai fostu insarcinatu cu stringerea a astfelu de oferte, de D. M a n u, protopopu Seinului, barbatu zelosu in cele nationali, — pentru concertulu de la Bai'a-Mare si pâna intr'unu banu i-am tramisu, care-mi pote fi martore, si potu documentá prin receptiea postale ; — precum si in alte lucruri de acestu felu mai de multe ori increditiatu.

Astfelu standu lucrurile nici cá sciú despre amintitii 63. fl. remasi, inse credu, cá in privintia acésta va dá deslucire chiara stimatulu meu amicu, Gregoriu Steti, — despre ale carui-a simtiemente nobile sum convinsu, si alu carui pre stimatu parinte, nu numai a conferitu spre acestu scopu nobilu, dar' forte multu a si ostenitu, facundu-se la onerat'a-i casa pregatirile la balulu tienendu, — va documentá in publicu pentru lamurirea adevulu ; cá asié scopurile salutare de a redicá eliconulu romanu si pre venitoriu sè fie d'in tote partile cu atatu mai mare caldura si zelu primite.

Vasiliu Tataru,
teol. abs. dieces. Gbier'a.

g) *Scole nalte, academie, universitati.* Barbati inzestrati cu sciintie sunt elii'a unei natiuni si au saut'a chiamare a conduce natiunea pre calea cea adeverata a binelui si a fericirii ; ei au d'a aperá drepturile si d'a se ingrigi de cultura, buna-starea si fericirea poporului.

D'in caus'a temporiloru vitrege natiunea romana a fostu lipsita de asemeni barbati ; acum inse, multumita ceriului, numerulu loru se multimiesce pre anu ce merge si poporulu spera in unu viitoriu mai bunu si mai bine cuventatu. D'in pusetiunea mea mai inferora nu potu face observatiuni, de aceea am numai una singura rogare, si acésta este, cá barbati d'in fruntea natiunii sè bine-voiesca a percurge cu seriozitate studiile „economiei nationale“, cá-ci documentatu este, cá perderea unei lupte in resbelu de arme este aduncu semtita si daunosa, inse mai desastose si mai periculoase sunt consecintiele perderii unei lupte pre campulu „economiei nationale.“

Invetiatulu Rodbertus dice : „Invetiaturele economiei nationale si politice nu voru dá desluciri si respunsu la intrebările celea mai importante, relative la societatea omenesca. Potemu deci cu securitate afirmá, cá sciintia acésta va avé una inriurintia reformatoria a supr'a totororu celoru-lalte sciintie de statu, privitorie la viet'a poporului.“ — Marele economistu germanu Roscher inca dice intre altele : „Economia nationale se privia pâna acum de unu mediu-locu de inavutire si, in genere, de unu mediu-locu de guvernare ; asta-di inse cu totii suntemu convinsi, cá numai prin generalisarea invetiatureloru economiei nationale, prin studiare fundamentale si aplicarea corespunditoria a acestei sciintie potemu cu folosu pregati terrenulu adeveratei nostre culture, numai prin ea sunt cu potintia adeveratele progresse“. . . . „Trebue sè recunosemu, cá sortea stateloru si buna-starea fia-carui individuu depinde mai alesu de la starea economiei nationale a unui poporu. Trebue sè recunosemu, cá schimbările celea mai insemnate politice stau in proportiune cu desvoltarea economiei nationale.“ Dr. Cotzen dice : „De-si pre campulu vastu alu economiei nationale, care sciintia se pote numi cu dreptu cuventu, „sciintia fericirii poporeloru,“ sunt multe de cultivatu . . . totu-si cu greu se va affa una alta sciintia, carea sè fi avutu una recerintia atatu de puternica in strasformarea vietii poporeloru si a stateloru, procum a avutu economi'a nationale. De la economi'a nationale depinde mai multu sèu mai pucinu rezolvrea cestiuniloru politice, depindu relatiunile d'intre state, depinde rezolvrea cestiuniloru despre viet'a interiora a unui statuu, depinde rezultatulu totororu lupteloru politice si, in fine, depinde crearea unui adeveratu statuu modernu. Economi'a nationale nu numai cá are inriurintia a supr'a acestoru cestiuni, ci rezolvrea unoru-a depinde numai de la ea. . . . Ba suntemu de convingerea, cá pretensiunile de dreptu si libertate politica mai estinsa numai atunci potu fi de bunu auguru si potu avé durata, candu desvoltarea economiei nationale va fi ajunsu la unu gradu proportionalu.“

„Sciintia economiei nationale e chiamata nu numai a ne conduce pre calea adeverata si legitima spre cascigarea de bunuri si pastrarea celoru ce avemu, ci ea are indetoriarea a ni dá mediu-locele si a ni areta directiunea, pre care lucrandu amu poté vindecá reulu socialu si economicu. Ea are indetoriarea a ni dá tote deslucirile in presentu si ne face a prevedé in viitoriu necesitatiele despre reformele in viet'a industriale a poporului.“

Nu este statuu, nice natiune sè nu aiba barbati devotati acestui studiu de cea mai mare importantia pentru viet'a si prosperarea unui poporu ; neobositi sunt barbati de statu in studiu, combinatiuni si calculári de asta natura ; enorme sunt sacrificiele stateloru in ceea ce privesce economi'a nationale. Ba sunt state, cari apretiuiescu mai multu invingerea pre campulu economiei nationale, decâtu supunerea unei parti de tiera ; si cum nu, cá-ci o tiera invinsa in economi'a nationale se afla in agonia de morte si unu astfelu de poporu e de peritu. Dorere, poporulu romanu in asta privintia e multu inapoiatu, si chiaru in Roman'a libera bol'a acésta e cea mai periculoasa.

Strainii lucra multu, forte multu pre acésta cale si, dorere, succesulu loru e cu atatu mai splendidu, cu câtu e mai mare reulu ce se nesce d'in elu pentru romani, asié de e. Romaniei i s'a impusu prin contractu (inchiatu cu Turci'a) a nu luá mai multa vama pentru objectele importate decâtu 5% si acésta fara exceptiune pentru ori si ce felu de marfa, precandu alte state punu o vama de 10, 20 si 30%. Scopulu este deci inderveratu, a omori omercium Romaniei, sèu a face imposibile restabilirea unei industrie in Roman'i, éra de alta parte a asigurá trecerea marfei adusa d'in alte tiera. Se vede dar', cá studiulu seriosu alu economiei nationale multu folosu ar' poté sè aduca romaniloru.

h) *Asociatiunile pentru cultura* poporului. Accste institute de mare insemnate, cari au de scopu desceptarea poporului, cultivarea si ameliorarea stării lui in tota privintia, au facutu mare servitiu natiunei si nutritu sperantia, cá cu tempulu voru face si mai multu spre fericirea si radicarea poporului nostru la inaltimea ce i se cuvine.

Incuragiarea prin premie a sodaliloru, etc. aduce si va aduce rezultatele dorite, si sum de convingerea, cá acetate maretie institute nu voru uitá nice de meseria speciala a romanului, de agricultura.

Desceptarea poporului prin discursuri câtu mai populare, mai practice, demstrate prin fapte si objecte pipaite, premiarea si remunerarea cu bani a celoru mai reconoscuti cultivatori, cu unu cuventu, apretiuirea dupa dreptu si cuviintia a acestei meserie, escita zelulu si irrita atentiunea poporului si l'aru face sè-si perda idea illusoria si daunosa, cá plugari'a e meseria cea mai de despretiuutu ; si apoi vedendu poporulu, cá conducatoriul lui pretiuiescu si se intarezeza de meseria sa, se intarezeza in sperantia, se incurageza si insufletiescu.

Ce e dreptu, noi romanii avemu lipsa de tote specialitatile, inse, dorere, nu tote se potu de-odata efectui, d. e. montanistic'a. Ar' fi deci de doritu, cá la impartirea stipendiiloru sè se considere in prim'a linia cerintiele imediate, cá asié poporulu sè se ajute ér' studintele stipendiatu sè-si pota desvolta activitatea si sè-si affa si elu fericirea. Cá-ci nu credu, cá asociatiunile nostre au intentiunea sè cresca tineri cu sciintie, cari pâna acum la noi nu se potu aplicá, si asié tinerii astfelu calificati sèu se perdu cu totulu sèu devinu organe ale guvenulu, care casu d'in urma inca este raru, de-ora-ce statulu dispune de midiloce destule spre a-si cresce individii trebuintiosi.

(Va urmă.)

VARIETATI.

*. (D'in Alb'a-inferora.) Diariulu „Reform“ i s'a tellegrafatu d'in Aiudu cá, pre langa tote nesuntiele partidei stange si romane, in congregatiunea generala a comitatului Alb'a-inferora s'au alesu b. St. Keményi, cont. H. Splényi si Ionu Gaspár, d'in partid'a drepta, de membri ai comisiunii candidatorie. Comitela supremu d'in partea sa a denumitu pre romanii: Franciscu Boeriu, Samuelu Gyarmaty (?) si pre canoniculu Negrutiu (Fekete) de membri ai acelei comisiunii.

*. (M a n ' a s t a n g a.) De unde, si cum se pote, cá acestu membru escellente alu corpului umanu sè fia asié de negliatu si nedreptatu de câtu cele-lalte membre, pre candu noi d'amu aceea-si atentiune ochiului stangu cá si ochiulu dreptu, fiindu cá amendouii vedu egalu ? Ochiulu stangu e capabilu a aprecia frumseti'a unui omu sèu a unui tablou cá si celu dreptu. Urechii'a stanga are aceea-si simt're de auditu, atatu sunetu de veselia câtu si de tristetia, cá si cea drepta, narea stanga a nasului primiescu cu aceea-si impresiune mirosulu unei rose cá si narca drepta, la ambledu, gambulu stangu si-indeplinescu detori'a sa cá si celu dreptu, asié incátu ambele picioare suporta de una potrieva greutatea corpului. Dara intre man'a drepta si cea stanga se face una exceptiune, asié incátu mai multa preferintia se dá celei drepte. Ore natura a facutu aseminea exceptiune ? Nu ! superstitiunea, obiceiulu si nesciintia porta culp'a. In adeveru, unii d'in medici recomenda a ne servi mai putienu cu man'a stanga, d'iu causa cá localisatiunea animei este totu in aceea-si parte. Dar' de ce nu se face acésta si cu piciorulu stangu. Tote facultatiele spirituale si corporale slabescu candu de felu sèu pre putienu sunt intrebuintiate. P. E. potemu noi cei civilisati inforce urechiele nostre inainte sèu inapoi spre a poté primi sunetulu d'in tote directiunile ? Selbatiei inse potu, cá unii ce totu de-a-un'a traescu in frica si in neliniescu si la tote miscările credu cá sunt amenintati de inimicu. Aseminea si cei orbi, cari, fiindu lipsiti de vedere, sunt recompensati prin o mai mare sensibilitate si agorime a audiului, ei sunt fortati a aprecia si exploata cu simfiriile cu cari natura i-a gratiatu. Cine e nascutu numai cu man'a stanga sèu d'intr'o nenorocire a perdutu pre cea drepta, se invetia a se servi cu man'a stanga intocmai cá si cu cea drepta. Copiii la inceputu se servescu de cátra parinti si invetiatorii loru a dá preferintia manei drepte, mai alesu la mancare si la beutu. Cetim in cartea Vechiului Testamentu „Judecatoriul,“ cá pre candu armá resbelu între Israelu si semint'a lui Beniaminu, in partea celoru de pre urma au fostu 700 barbati, cari se luptau cu man'a stanga si sciau cu prasti'a loru a svirlu si a nimeri la finta fara gresielu ; in modulu acestu-a fia-care barbatu facea câtu alti duoi, fiindu cá poté sè se servésca cu man'a stanga cá si cu cea drepta. Daca 700 au potutu fi asié, de ce nu si 7000 sèu 700.000, sèu omenimea intrega ? Aci n'are locu nici unu motivu, nici unu argumentu, ci este numai unu lucru d'in obiceiuu, superstitiune si de moda. In adevera, ori-ce convictiune sè intrebuintiamu este in daru. Betranii nu mai potu invetia si tinerii nu voru sè invetie : ce e de facutu ? De-si mi voru dice, cá lumea progreséza, de-si se seiva numai cu jumetate d'in putere, adeca numai cu man'a drepta, forte bine, sè lasamu atunci fosforulu si se ne servim cu mai inainte cu scaparatorea, sè lasamu drumulu de feru si sè ne servim cu trasur'a. In fine, daca seculu barbalescu singuru pre sine se nedreptatescu perdindu-si 50%, d'in puterea reproductiva, face inse seculu femescu orecare recompensa facundu pre man'a stanga a jocá rolulu urmatoriu : la alu patruea degetu alu manci stange se pune anelulu de logodna. Cá degetulu alu patruea este in raportu cu anim'a, nu e de câtu o superstitiune ; inse o superstitiune frumosa. Unu medicu d'iu secolulu trecutuu a scrisu

*) Vedi Nr.ii 7, 8 si 9 ai „Federat.“

